

Dictamen 4.2006

sobre l'Avantprojecte de llei pel qual s'aprova el
Llibre Quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les
successions

Índex

DICTAMEN 4/2006 sobre l'Avantprojecte de llei pel qual s'aprova el Llibre Quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions.....	2
---	---

DICTAMEN 4/2006 sobre l'Avantprojecte de llei pel qual s'aprova el Llibre Quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions

Atenent les competències atribuïdes al Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya per la Llei 7/2005, prèvia anàlisi i valoració per part de la Comissió de Treball d'Economia i Fiscalitat, el Ple del Consell de Treball, Econòmic i Social en la sessió extraordinària del dia 3 d'abril del 2006 aprova el següent

DICTAMEN

I. ANTECEDENTS

En data 14 de març del 2006 va tenir entrada al Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya un escrit tramès pel conseller de Justícia en què sol·licitava l'emissió, en el termini de quinze dies, del dictamen de caràcter preceptiu, previ a la seva tramitació, de l'Avantprojecte de llei pel qual s'aprova el Llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions.

La sol·licitud de dictamen va ser traslladada als membres de la Comissió de Treball d'Economia i Fiscalitat, que es va reunir el dia 29 de març del 2006 amb la finalitat d'elaborar la proposta de dictamen.

Context normatiu

L'Estatut d'autonomia de Catalunya, en l'article 8.2, encomana a la Generalitat, entre altres funcions, la de facilitar la participació de tots els ciutadans i les ciutadanes en la vida política, econòmica, cultural i social. D'altra banda, l'article 52 de l'Estatut d'autonomia faculta la Generalitat per constituir institucions que fomentin la plena ocupació i el desenvolupament econòmic i social en el marc de les seves competències.

II. CONTINGUT

L'Avantprojecte de llei consta d'una exposició de motius, un article únic, deu disposicions transitòries i tres disposicions finals.

L'exposició de motius posa de manifest que amb aquesta norma es porta a terme una actualització i una reforma del dret de successions a Catalunya, però partint i respectant el model que ja existeix i que es basa en la Llei 40/1991, de 30 de desembre, Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya. També s'assenyala que les modificacions que es porten a terme són tant de caire tant tècnic com de política jurídica. D'altra banda es fa un resum del contingut del Llibre quart ressaltant els canvis i les novetats.

L'article únic aprova el Llibre quart del Codi civil de Catalunya, que està constituït per 360 articles, distribuïts en sis títols:

El **Títol I** denominat "Disposicions Generals" consta de dos capítols. En el

Capítol I es regula la successió hereditària i en el Capítol II la capacitat successòria on destaca l'actualització de les causes d'indignitat successòria.

El **Títol II** denominat "La successió testada" consta de nou capítols. El Capítol I regula les formes testamentàries, és a dir, els testaments, els codicils i les memòries testamentàries, aquestes disposicions es simplifiquen i s'aclareixen i com a novetat destaca el testament extraordinari davant l'alcalde. El Capítol II regula la ineficàcia dels testaments i de les disposicions testamentàries, aquest capítol es sistematitza i es reformula i es remarquen els efectes i les conseqüències de la ineficàcia dels testaments. El Capítol III regula la institució d'hereu, els testaments han de contenir necessàriament la institució d'hereu, excepte en el dret de Tortosa que es pot repartir l'herència en llegats. Es prohibeix la condició de no impugnar el testament. El capítol IV regula les disposicions fiduciàries en els mateixos termes de com estava regulat fins el moment, amb alguns canvis formals i tècnics. El Capítol V regula les substitucions hereditàries sense que hi hagin modificacions respecte a la normativa anterior. El Capítol VI regula els fideïcomisos, aquest Capítol és el que ha sofert més modificacions respecte a la normativa anterior per simplificar-lo i adaptar-lo als nostres temps. El Capítol VII regula els llegats, aquest Capítol sistematitza i regula les classes de llegats i les causes d'ineficàcia, nul·litat i revocació dels llegats. En el Capítol VIII es regula el mode successori, es seu compliment i les garanties per complir-ho. En el Capítol IX es regula la figura dels marmessors, les seves obligacions i càrregues i el termini per al compliment de l'encàrrec.

El **Títol III** regula els pactes successoris i consta de quatre capítols. El capítol I recull les disposicions generals. El Capítol II regula els heretaments, els heretaments a favor d'un contractant, l'heretament mutual, l'heretament a favor de terceres persones i els pactes successoris a títol particular. El Capítol III regula els pactes de renúncia i el Capítol IV les donacions per causa de mort.

El **Títol IV** regula la successió intestada i consta de tres capítols. El Capítol I regula unes disposicions generals, el Capítol II estableix les regles sobre l'ordre de succeir i el Capítol III regula la successió de l'impúber.

El **Títol V** anomenat "Altres distribucions successories determinades per la Llei" consta de 2 capítols. El Capítol I regula la llegítima, s'estableix qui són els llegitimaris, la determinació de la llegítima, com s'atribueix i es paga, les omissions, els desheretaments i l'extinció de la llegítima. El Capítol II regula la quarta vidual.

El **Títol VI** regula l'adquisició de l'herència i consta de cinc capítols. El Capítol I regula l'acceptació i la repudiació de l'herència, el Capítol II regula el dret d'acréixer, el Capítol III la comunitat hereditària, el Capítol IV la partició i la col·lació i finalment el Capítol V regula la protecció del dret hereditari.

La **disposició transitòria primera** estableix que es regiran per aquesta Llei les disposicions que s'hagin atorgat després de l'entrada en vigor de la Llei.

La **disposició transitòria segona** regula la validesa de les disposicions atorgades amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei.

La **disposició transitòria tercera** estableix la protocolització del testament atorgat davant notari.

La **disposició transitòria quarta** regula la llei a aplicar als fideïcomisos.

La **disposició transitòria cinquena** estableix la retribució dels marmessors i dels hereus de confiança.

La **disposició transitòria sisena** regula la llei a aplicar als heretaments.

La **disposició transitòria setena** regula la llei a aplicar a la preterició de legitimaris.

La **disposició transitòria vuitena** regula la llei a aplicar a les reserves.

La **disposició transitòria novena** regula els terminis de prescripció i caducitat.

La **disposició transitòria desena** estableix una regla d'integració de la legislació aplicable.

La **disposició final primera** deroga la Llei 40/1991, de 30 de desembre, el Codi de Successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya.

La **disposició final segona** modifica alguns articles del llibre cinquè del Codi Civil de Catalunya.

La **disposició final tercera** estableix l'entrada en vigor de la norma, el dia 1 de gener de 2007.

III. OBSERVACIONS GENERALS

Primera. La Llei 29/2002, Primera llei del Codi civil de Catalunya, fixa l'estructura, el contingut bàsic i el procediment de tramitació del Codi civil de Catalunya. Aquesta llei estableix que la metodologia que ha de regir en el procés de tramitació del Codi civil de Catalunya ha de tenir un caràcter obert i àgil tant en la seva estructura com en el seu contingut. El Codi es conforma a partir d'una successió de lleis seriadades que permeten anar incorporant les noves regulacions o les modificacions de les ja existents conforme es vagi requerint.

El CTESC comparteix aquests plantejaments metodològics que faciliten l'encaix de les novetats normatives que conformen el dret civil per adaptar-se de manera àgil, racional a les noves necessitats que es plantegen a partir de les transformacions que han experimentat els models familiars i de convivència, dels importants canvis que han operat en les relacions socials cada cop més complexes i diverses així com en el món de l'economia i les finances. Tot això en un context d'importants avenços tecnològics i científics que plantegen el desfasament de determinats preceptes legals i la necessitat de nous marcs normatius davant les noves situacions que se'n deriven.

Segona. Concretament, aquest avantprojecte aborda la tasca de refosa jurídica d'elaboració del llibre quart del Codi civil de Catalunya relatiu a les successions tot aplicant el programa legislatiu i metodològic esmentat anteriorment. El Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya de l'any 1991 va integrar i codificar el dret català de successions que ara serveix de base per a l'elaboració d'aquest avantprojecte.

No obstant això, el CTESC, comparteix la necessitat expressada en l'exposició de motius de plantejar una actualització del dret de successions de Catalunya per adaptar-lo, tal i com ho fa l'Avantprojecte de llei, a les

noves circumstàncies de la societat actual que el vigent Codi de successions no va contemplar en el seu moment o que transcorregut quinze anys des de la seva aprovació s'han anat esdevenint.

Tercera. Aquest avantprojecte tot recollint la pràctica jurídica dels darrers anys que ha evidenciat les mancances existents en el dret de successions ha anat més enllà de la mera refosa del dret vigent al Codi civil. En aquest sentit, el CTEESC acull favorablement que s'hagi aprofitat l'ocasió per incorporar millores tant de tipus tècnic i metodològic com del propi contingut substancial de la norma amb una repercussió social evident.

El treball de síntesi, simplificació i adequació de les normes legals en matèria successòria del Dret civil català realitzat pel grup de treball constituït per experts nomenats pel Govern de la Generalitat, és, en termes generals, adequat a les característiques de la societat actual i constitueix un important instrument en l'ordre jurídic que compleix, a més a més, amb la circumstància, no sempre contemplada en els texts legals, d'adequar rigor jurídic amb simplicitat expositiva, qüestió imprescindible per què, fins i tot, els profans puguin assolir les normes contingudes en el text de l'Avantprojecte de llei.

Quarta. Aquest Consell vol fer esment especial a aquelles novetats que s'inclouen en l'avantprojecte que denoten una sensibilitat davant els canvis que han operat en els darrers anys en la societat catalana. En relació a la Capacitat successòria destaca com a novetat especialment positiva la inclusió de la violència de gènere i la desatenció dels progenitors envers els seus fills com a causes que determinen la indignitat successòria. També s'esdevé una repercussió social positiva les novetats que s'incorporen en el Títol III sobre pactes successoris en tenir present els nous patrons familiars i models de convivència, com la desaparició de diferències entre fills nascuts dintre i fora del matrimoni i no perdre el cònjuge vidu l'usdefruit per al cas de contraure nou matrimoni o passar a viure maritalment de fet amb una altra persona. Els pactes successoris es flexibilitzen i no es limiten a les persones unides per vincles familiars, a la celebració de matrimoni o a la existència de descendència. També s'eixampla la facultat de pactar la seva institució recíproca d'hereu a qualsevol persona siguin o no conjugues o convivents en favor del supervivent. En definitiva, el CTEESC valora favorablement aquesta adaptació del Codi civil a la realitat de les persones i dels nous patrons de convivència que també regeix en el Títol IV amb la incorporació de millores en els drets de vidus i convivents en el cas de successió intestada.

Cinquena. El CTEESC recomana que s'analitzi el text a fi i efecte que es puguin corregir determinades inexactituds, possiblement originades per raons purament gramaticals o de redacció més adient: articles 412-3.g); 412-6.b); 421-12.1; 422-3.4; 422-10.1; 423-17.

Sisena. El CTEESC vol fer constar que s'entén perfectament la decisió dels experts i del legislador de respectar la institució de l'hereu, com a pilar fonamental del Dret Civil Català en matèria successòria, juntament amb la quantia de la legítima –altament diferenciada de la prevista al Codi civil espanyol-, i la quarta vidual.

Setena. Atès que la Llei ha introduït la figura del testament de perill de mort davant l'alcalde, el CTEESC considera que s'hauria d'establir un protocol i s'hauria de realitzar una tasca d'àmplia informació i difusió d'aquesta disposició als alcaldes.

IV. OBSERVACIONS A L'ARTICULAT

1. El CTEESC considera que l'article 411-8 seria més entenedor si hagués estat redactat en positiu.
2. El CTEESC considera que en l'article 421-10 apartat 2 lletra b) s'hauria de substituir la lletra "o", que representa una disjunció, per una coma. D'aquesta manera el redactat quedaria de la següent manera: "b) Els sords, els cecs i els muts que no puguin escriure."
3. Pel que fa als apartats segon i sisè de l'article 422-9, el CTEESC considera que s'hauria de clarificar la seva redacció per fer-la més entenedora.
4. Pel que fa a l'article 425-2, apartat primer, el CTEESC considera que s'hauria de clarificar el redactat per tal que aquest inclogui la diversitat de supòsits que es preveuen i que l'actual redacció no reflecteix amb exactitud.
5. El CTEESC considera que en l'apartat 2 de l'article 426-1, la segona part de la frase introdueix dubtes respecte al sentit de l'apartat.
6. El CTEESC proposa la següent redacció per l'article 426-13: "La condició imposada al fiduciari per al cas de no tenir fills, s'ha d'entendre en el sentit que aquest no tingui descendència o si en té, que aquesta no el sobrevisqui."
7. El CTEESC considera que la rúbrica de l'article 426-48 no s'escau amb el seu contingut, ja que no es parla de la impugnació sinó de l'actuació de bona fe del fiduciari.
8. Pel que fa a l'apartat cinquè de l'article 427-31, el CTEESC considera que s'hauria de clarificar la seva redacció, i en especial en l'última frase, per fer-la més entenedora.
9. En relació amb l'apartat segon de l'article 431-6 el CTEESC considera que aquesta no és la seva ubicació ja que es regulen les càrregues i finalitats dels pactes successoris i la rúbrica de l'article és de la resolució per incompliment.
10. El CTEESC considera que la manca de protocol·lització del testament davant rector, regulat en la Disposició Transitòria Tercera, en el termini previst de quatre anys, hauria de comportar la caducitat del testament, tal i com es preveu en el testament hològraf.
11. Pel que fa a la Disposició final primera, el CTEESC considera que hauria de ser anomenada, des del punt de vista tècnic, "Disposició derogatòria".

V. CONCLUSIONS

El Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya valora positivament l'Avantprojecte de llei pel qual s'aprova el Llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions, atesa la tasca de refosa, sistematització, harmonització i actualització de la legislació vigent, a través d'una tècnica oberta i flexible que n'ha de facilitar la seva permanent actualització. Tot i així es demana al Govern que tingui en consideració les observacions i recomanacions fetes en aquest dictamen.

Barcelona, 3 d'abril del 2006

La presidenta
Mercè Sala Schnorkowski

La secretària executiva
Teresita Itoiz i Cruells